❖ Secese

1880/1890 – 1915

Art nouveau, Jugendstil, Secession

- **počátek v 80. letech 19. století – kresby Aubreyho Berdsleye, architektura Victora Horty a manifest Henryho van de Velde Déblaiement d´Art (Čisté umění)**
- **1895 založení galerie L´Art Nouveau v Paříži (obchod a ateliér Siegfrieda Binga); po 1895 rozšíření do Evropy a Severní Ameriky**
- **1897 výstava v Bruselu**
- **1898 výstava skupiny le Six v Paříži: „je nutné začlenit umění do současného života, přetvářet obyčejné věci, které nás obklopují, v umělecká díla“**
- **1900 Světová výstava v Paříži – vrchol, po 1900 celosvětový rozmach; konec s příchodem 1. světové války**
- **všechny oblasti: architektura, malířství, sochařství, umělecké řemeslo, grafika**
- **pokus o reformaci vizuální kultury podle modernistických myšlenek – reakce na technologické, ekonomické, politické změny, na industrializaci, růst měst; hledání moderního tvarosloví**

Inspirace

- typické znaky: reakce na historizující slohy, organické formy, úponky, tvary inspirované přírodou, křivka, asymetrie; exotické materiály, zlacené kování, bohaté barvy
- různé inspirační zdroje a jejich kombinace: lidové umění, Anglie, Japonsko (japonské dřevoryty), umění severoafrické a z Blízkého východu
- přírodní, historické a symbolické odkazy; motiv „rozpleteného biče“
- přírodní motivy: rostliny i zvířata, princip růstu, metamorfóza, ženské tělo
- záměr vytvořit kompletní umělecké dílo Gesamtkunstwerk, návrhy exteriérů i interiérů, koncipování celých interiérů
- nové obchody: Liberty´s v Londýně, La Maison Moderne a L´Art Nouveau v Paříži, Louis Comfort Tiffany prodával své zboží v Paříži, Émile Gallé a Louis Majorelle zakládali obchody v mnoha evropských městech
- rostoucí význam muzeí: Hamburk, Budapešť, Kodaň, Oslo, Paříž, Londýn

✓Francie

Nancy

- 1901 založení Alliance Provinciale des Industries d´Art (později École de Nancy)
- středisko výroby secesního nábytku: Émil Gallé (vyřezávané intarzie, marketerie) a Louise Majorelle
- vliv francouzského nábytku 18. století: dýha, marketerie, zlacené reliéfy
- proklamovaný cíl –„ sloučení logiky a podstaty života“; hlavní motivy – květiny, hmyz (vážky)
- Eugéne Vallin (1856 – 1922) a Emile André (1871 – 1933): nábytek z jednoduchého dřeva, vliv organické abstraktní belgické secese

Paříž

- obnova francouzské řemeslné tradice – rokokem inspirovaný nábytek
- 1895 Siegfried Bing, zvaný Samuel – nový obchod, především výroba nábytku; zakázky řadě návrhářů: Georges de Feure, Edward Collona, Eugéne Gaillard
- Eugéne Gaillard navrhl ložnici a jídelnu pro Bingův pavilon – dřevo vytvaroval do forem napodobujících stvoly; exotická dřeva – mahagon, amarant, růžové dřevo, tmavý ořech
- Hector Guimard –metro, podle linií název Le Style Métro, impozantní, architektonický nábytek

Eugéne Vallin

Jídelna, 1903

Émil Gallé (1846 – 1904)

Postel, 1904

palisandr, ebenové dřevo, perleť

- **tvarosloví nábytku 18. století**
- **nádherná marketerie – leštěné dřevo v kombinaci s exotickými druhy dřeva**

NÁBYTEK

FRANCOUZŠTÍ VÝROBCI NÁBYTKU SE CHTĚLI OSVOBODIT OD TRADIČNÍCH OMEZENÍ A NANCY A PAŘÍŽ SE STALY PŘEDNÍMI STŘEDISKY INOVACE.

FRANCOUZSKÁ REVOLUCE

Město Nancy ve východní Francii v devadesátých letech 19. století překypovalo tvořivostí a Émile Gallé a jeho chráněnec Louis Majorelle byli jejími hvězdami. Mnoho aspektů stylu přijatých školou, kterou Gallé založil, můžeme vidět v jeho známé vitríně (*viz vpravo*). Patří k nim použití leštěného dřeva s exotickými druhy dřevin pro marketerii (velmi jemnou intarzii aplikovanou z drobných dřevěných tvarů), která pokrývá všechny rovné povrchy. Motivem byly vzory japonských třešňových květů a asymetrické prvky.

NANCY A PŘÍRODA

Gallé jako botanik a symbolista proměňoval přírodu v nábytek nejen v dekoraci, ale i ve formě, s příčkami ve tvaru pampelišky, čely postele připomínajícími můry, žabími nohami u stolu a držadly ve tvaru motýlů. Hodně se objevovaly vázky s vypoulenýma očima zářícíma ze tmy a přepychové druhy dřeva na rozích malých stolů. Tradiční technikou byla marketerie, ale jen málokterá byla tak dokonalá jako ta, kterou vytvářel Gallé, jenž ji krásně začlenil do svých kusů a vytvářel jemné rostlinné a zvířecí vzory z různých druhů dřeva pro vitríny, stolní desky, židle a čela postelí.

Majorelle byl také představitelem marketerie, ale pokládal její složitost za

Detail z marketerie na horní části

Elegantní voluty ve tvaru C podepírají horní část

STŮL O DVOU VRSTVÁCH Dvě stolní desky tohoto stolu z růžového dřeva jsou vykládány květinovou marketerií. Tento vzácný a významný kus nábytku navrhl Émile Gallé a stůl byl vyroben pro pařížskou výstavu *Exposition Universelle* z roku 1900. *Výška: 83 cm.*

Vyřezávané dlouhé zkosené nohy jsou v souladu s tehdejšími křivkovými formami

VITRÍNA Z OŘECHOVÉHO DŘEVA Tato vitrína, kterou navrhl Émile Gallé, je v přední části a po stranách zasklená a má asymetrický interiér o dvou vrstvách a výplně s jedinečnou marketerií. U vitríny je vyřezávaný a perforovaný hřeben a lub a skříň stojí na dlouhých vyřezávaných zkosených nohách. *Výška: 148 cm.*

Louis Majorelle (1859 – 1926)

Stůl, 1903

mahagon, bronz, měď

- místo marketerie zlacené ozdoby, složité dekorativní formy zlacených ozdob – rostliny a květiny z oblasti Lorraine
- kombinace kovu s exotickými dřevy – přepychové materiály

NÁBYTEK 1880-191

STŮL S MARKETERIÍ Tento mahagonový stůl o dvou částech nad sebou navrhl Louis Majorelle. Po stranách má bronzová drátadla tvaru listů a stojí na vyřezávaných a tvarovaných konzolových opěrách ve tvaru „W". *Šířka: 89,5 cm.*

ODKLÁDACÍ STOLEK ZE ZLACENÉHO DŘEVA Mramorová deska tohoto stolku je zasazena do vyřezávané formy nad vlysem. Zužující se jehlanovité nohy spojené trnolí jsou v horní části provrtané. Stolek navrhl Louis Majorelle. *Výška: 78 cm.*

pavilon na výstavě *Exposition Universelle* v roce 19
Zvolili střídmou módu mezi Ludvíkem XV. a XVI.
se složitými koberci, výšivkami a čalouněním na
doplnění nábytku. De Fleurův nábytek – představu
kusy zdobené pozlátkem a pohovku se zádovým
opěradlem ve tvaru motýla – mu získal zlatou med
Colonnovy výtvory zahrnovaly pařížské stylizovan
použití dekorace spíš naznačující přírodu než ji
hlásající. Dekorace ustoupila formě na rozdíl od
přemíry motivů pocházejících z Nancy. Colonna ta
navrhoval stříbrné ozdoby pro Tiffanyho skleněné
výrobky, které se objevily na stejné výstavě.
Gaillard navrhl ložnici a jídelnu pro Bingův pavil
vytvaroval dřevo do forem napodobujících stvoly,
a tedy inspirovaných rostlinami. Dominovaly ohyb
a křivky a jedna zvláštní šatní skříň se vyznačovala
zvlněnými zrcadlovými plochami. Domácí dřeva
používaná na začátku devatenáctého století už neby
v oblibě. Gaillard používal exotické druhy dřeva ja
mahagon, amarant, růžové dřevo a tmavý ořech
a výplně posteli pro pavilon zesvětlil tvarovaným
jasanem. Upravoval dřevo, lisoval je do požadovan
podoby. Ale i když si Bing vybíral nejlepší z mladý
pařížských návrhářů, jedno jméno vyčnívá nade vš
z nich: Hector Guimard.

áročnou na čas. Když se obeznámil s rozšířeným
lacením na reprodukcích nábytku z osmnáctého
devatenáctého století, začal dávat přednost
laceným bronzovým ozdobám před marketerií.
Oblast Lorraine, jejímž hlavním městem je Nancy,
yla místem tavíren železa a Majorelle používal
dekoraci také tepané železo.
Aby přilákal kupce ze vzdálenějších míst než
ancy, založil *ateliers* (dílny nebo studia), v nichž
ělníci vyráběli na montážní lince mnoho stejných
usů nábytku, které se prodávaly v celé Francii.
valita a ceny byly vysoké a používaný materiál byl
áměrně luxusní, aby přilákal bohaté zákazníky. Jako
nateriál se často používala tmavá tvrdá dřeva jako
nahagon.

OMPLETNÍ INTERIÉRY
ato nová generace návrhářů se
espokojila jen s navrhováním
ábytku. Přáli si vytvářet celé
nteriéry a vzhledem k tomu,
e mnozí z nich byli architekti,
aké exteriéry budov. Věřili, že
šechno by mělo spolu ladit jako
esamtkunstwerk neboli celkové
mělecké dílo. Mnoho z těchto
esignérů bylo vyškoleno v dalších
mělecých disciplínách, a proto
echávali tradiční stadia designu
rancouzského nábytku, aby je
mplementoval *ébénista*, mistr
emeslník, který kontroloval

ÁSTĚNA U KRBU S RÁMEM Z RŮŽOVÉHO
ŘEVA Tento vzácný kus navrhl Edward
olonna a představuje pozoruhodnou látku
stylizovanými květy. Rám stojí na zdvojených
hách. *Výška: 80 cm.*

výrobu kusu. Tato představa jednotného tvůrčího
obrazu řízeného jediným tvůrcem dozrála
u pařížských secesních návrhářů.

ELEGANTNÍ A STYLIZOVANÁ PAŘÍŽ
Touha po autonomii ze strany návrhářů byla
v souladu s vizí podnikatele Siegfrieda (také zvaného
Samuel) Binga, který v roce 1895 otevřel svůj obchod
La Maison de l'Art Nouveau v Paříži a dal stylu jméno
(Art Nouveau = secese). Představoval si celé salony
interiérové tvorby v nejnovější módě a přijal předního
uměleckého truhláře Léona Jallota, aby na výrobu
nábytku dohlížel. Bing dal zakázky na design nábytku
řadě návrhářů, mezi nimiž byl Georges de Feure,
Edward Colonna a Eugène Gaillard. Colonna
a De Feure navrhli obývací pokoje pro Bingův

Hřeben židle je perforovaný a obsahuje vyřezávané křivky rostlinných forem

Rám se vyznačuje jemnou řezbou květinových rozvilin

Rostlinné téma se opakuje v řezbě na nohách židle, které končí čtvercovými botkami

VYŘEZÁVANÁ OŘECHOVÁ ŽIDLE Kožený potah této židle zdobený květinovým vzorem v reliéfu je původní. Spočívá v perforovaném, vyřezávaném rámu s bronzovými ozdobami na vrcholech noh. Navrhl Eugène Gaillard. *Výška: 107,5 cm.*

Émil Gallé

Vázy a váza Magnólie, kolem 1900

sklo, řezba typu kamejí

- **syn majitele továrny na výrobu skla a fajánse v Nancy, továrnu převzal 1874, časté květinové formy, organické tvary, vážky; kamejové sklo – stará římská technika spojování dvou vrstev skla**

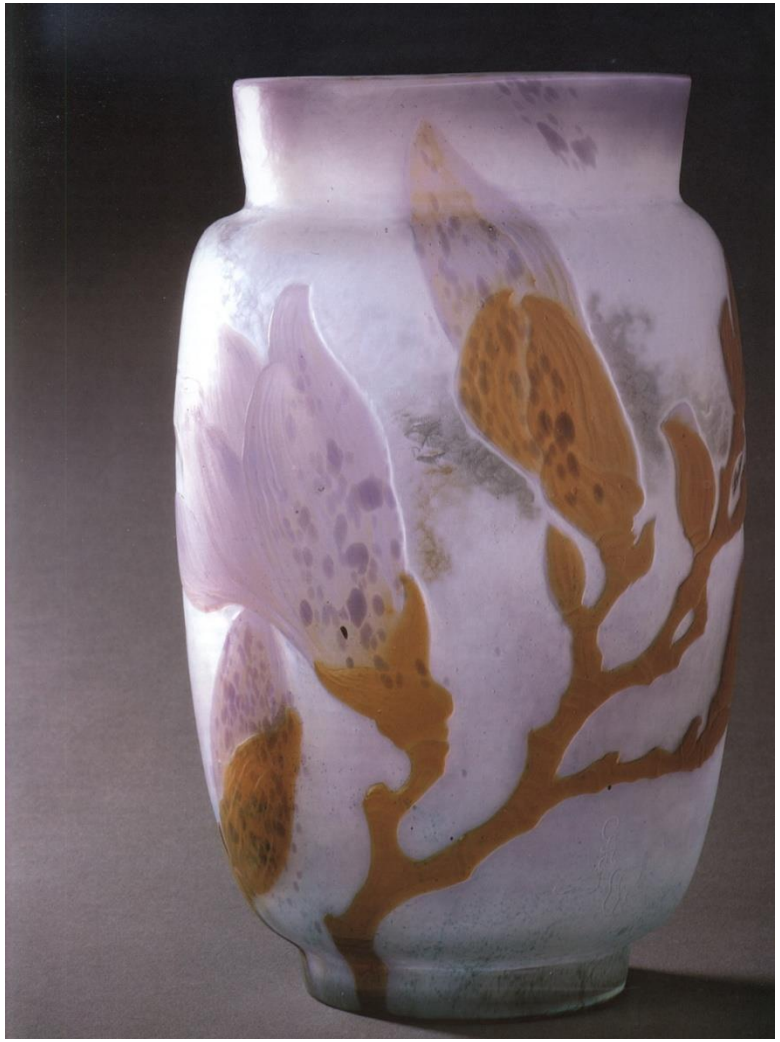

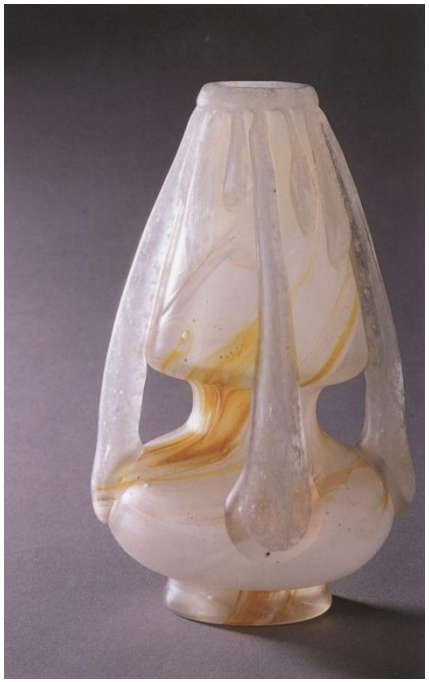

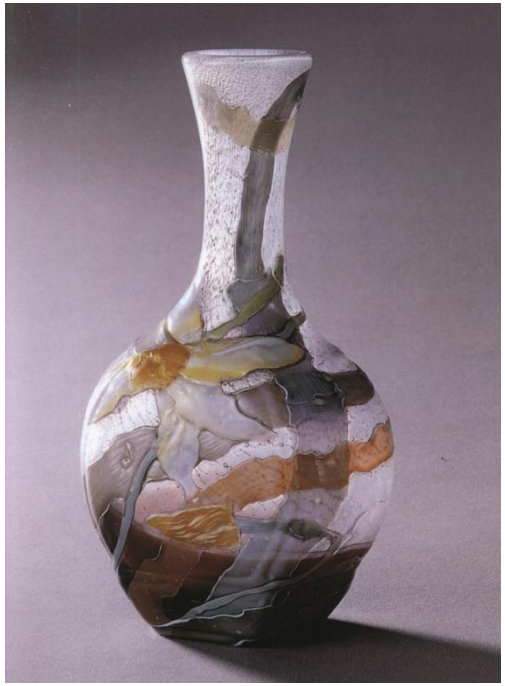

Hector Guimard

Pařížské metro, 1900 – 1901, stanice Porte Dauphine

Nástropní svítidlo, bronz, zlacený, cizelovaný, barevné sklo, skleněné perly a trubice, měď a mosaz, 1909

René Lalique

Brož Polibek, stříbro, sklo, 1904 – 1906

Diadém, bronz, smaragdy, opál, 1897 – 1898

✓ Belgie

Victor Horta (1861 – 1947)

- architekt – designér, návrh vlastního domu a řady dalších v Bruselu; vytříbená jednoduchost stylu
- ovlivněn neogotikou a neorokokem, asymetrií Japonska
- protiklady materiálů, kov + dřevo, mramor + kámen
- teplé barvy (stěny , koberce), světlehnědé – mahagonový nábytek; kromě mahagonu dřevo ovocných stromů a javor, čalounění hedvábí a samet

Henry van de Velde (1863 – 1957)

- původně malíř z Antwerp
- 1894 stavba vlastního domu a návrh všech interiérových prvků (talíře, vidličky, nože, šaty)
- 1895 Čisté umění; usiloval o ukončení nadřazenosti výtvarných umění nad designem a dekorativním uměním
- Zakázka pro S. Binga – zařízení 4 místností ve Bingově obchodě v Paříži

Victor Horta

Vstupní hala hotelu Tassel, Brusel, 1893

Hala hotelu van Eestvelde, Brusel, 1895 – 1897

Gustave Serrurier-Bovy

Židle, dřevo, mosaz, email, 1902

Věšák, železo, 1903

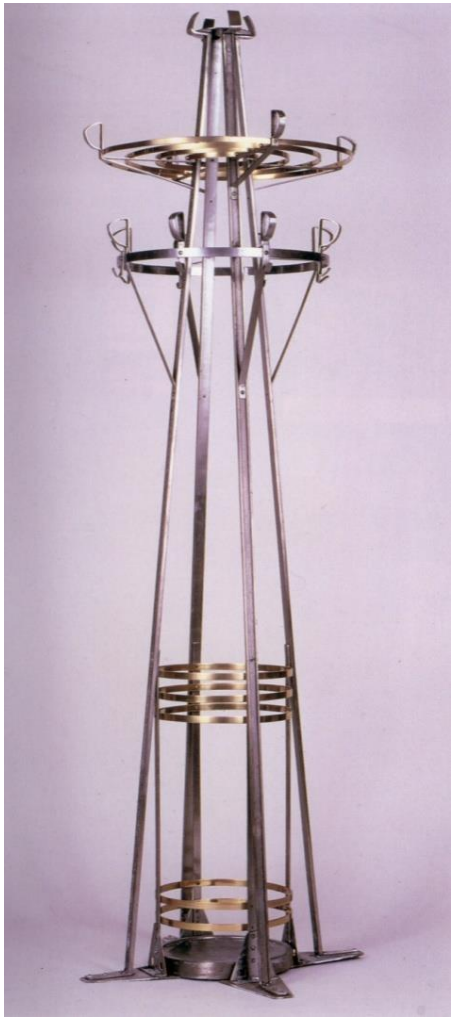

Henry van de Velde

Vila Hohenhof – ložnice s toaletním stolkem, Hagen, 1908

Závěsné svítidlo, mosaz, sklo, kolem 1906

Henry van de Velde

Svícen, stříbro, 1898 – 1899

Náhrdelník, zlato, safíry, smaragdy, 1900

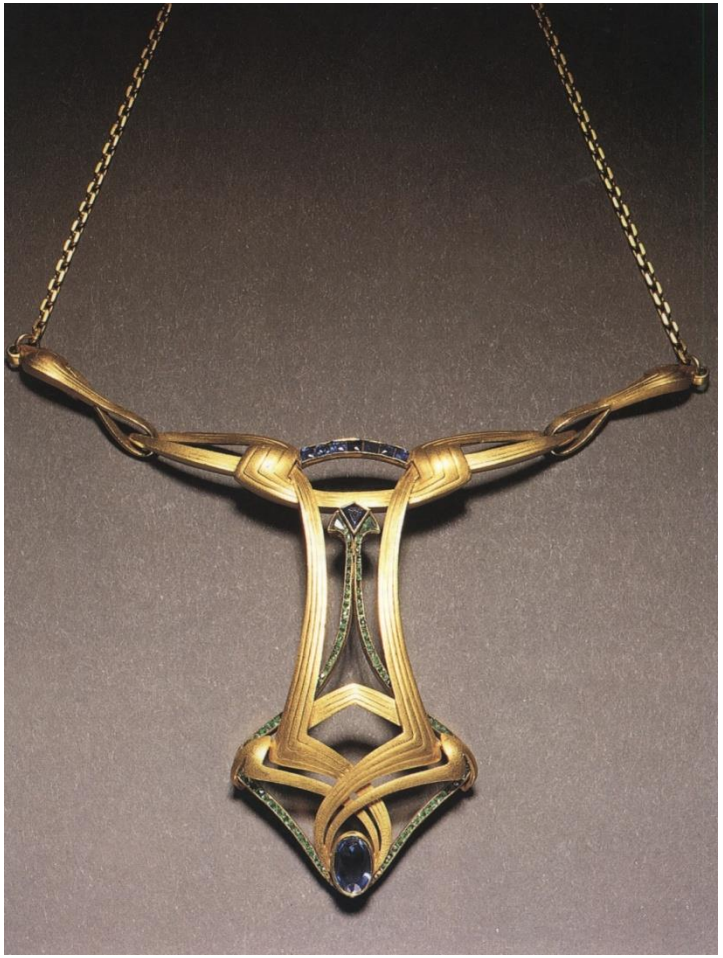

✓Německo

- **Jugendstil – název odvozen od publikace Jugend**
- **německá secese střízlivější než francouzská**
- **1897 výstava v Glaspalast v Mnichově – 3 místnosti pro dekorativní umění: sklo Gallého a Tiffanyho, nábytek od Riemerschmida, Obrista a Pankoka**
- **1897 založil Richard Riemerschmid Vereinigte Werkstätten für Kunst und Handwerk (Spojené dílny pro umění a řemeslo) – ruční práce zde však méně důležitá než dělba práce a nejmodernější technologie**

Richard Riemerschmied (1868 – 1957)

- **původně malíř a architekt**
- **1895 první návrh nábytku pro svůj dům**
- **forma odvozená z hnutí uměleckých řemesel, ozdoby a řezba secesní**
- **velká zakázka pro Mnichov – každá místnost jednotný design; navrhl koberce, osvětlovací zařízení, příbory**

Richard Riemerschmid, příborník
Bernhard Pankok, skříň, 1899

Bruno Paul, křeslo, 1901
Richard Riemerschmid , židle do hudebního pokoje, 1899

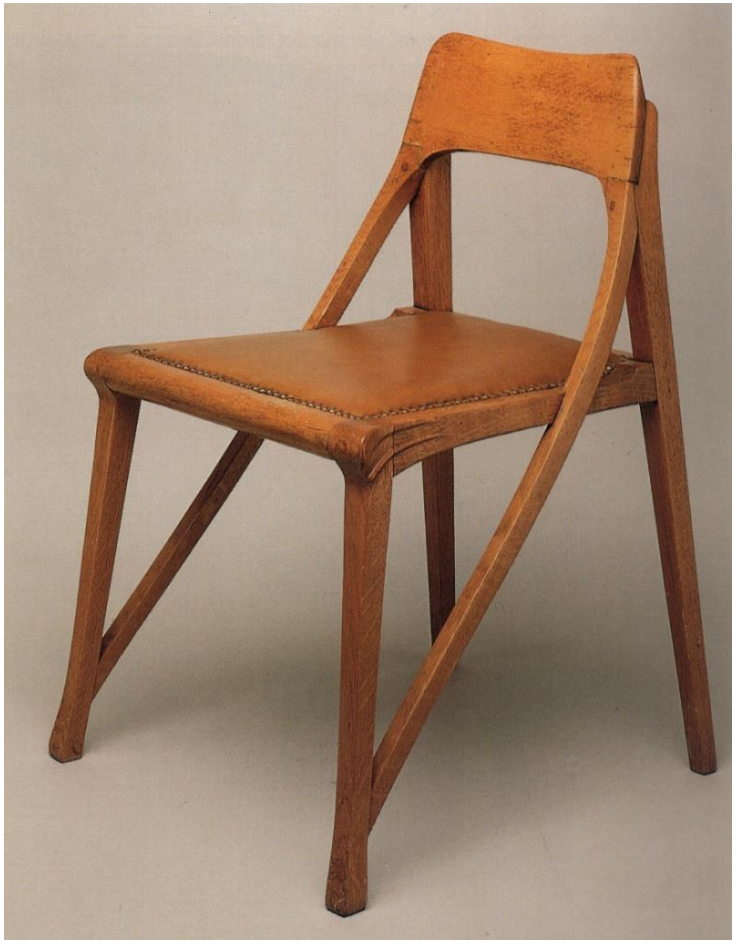

Peter Behrens

Synchron, elektr. hodiny pro AEG, mosaz, kov, sklo, kolem 1900

Pohár, stříbro, kolem 1902

Patriz Huber

Brože, knoflík, dóza, stříbro, acháty, chrysopras, 1900 – 1901

✓Rakousko

Joseph Maria Olbrich, Secession, Vídeň, 1897 – 1898
Otto Wagner, obytný dům, Vídeň, 1898 – 1899
Otto Wagner, portál, Vídeň, 1902

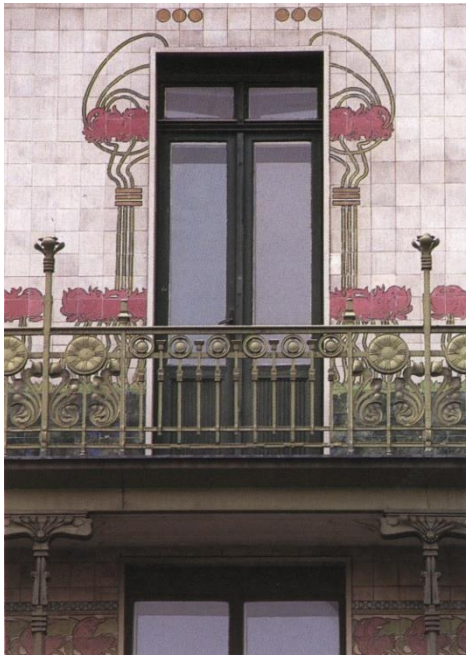

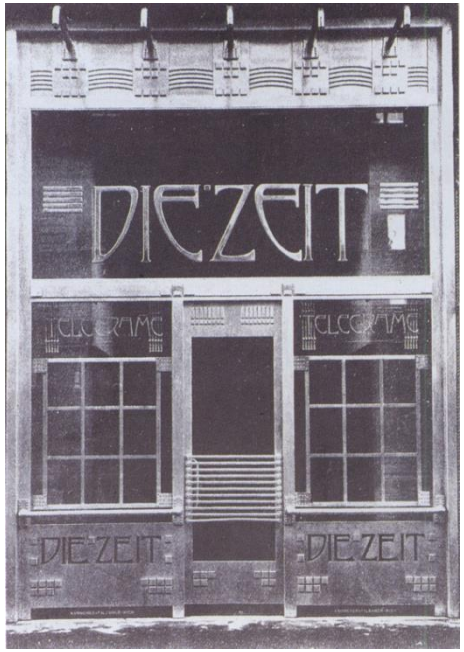

Adolf Loos

Stůl pro vilu rodiny Hirschmannů, Plzeň, kolem 1907

Stojací hodiny, mosaz, sklo, 1900

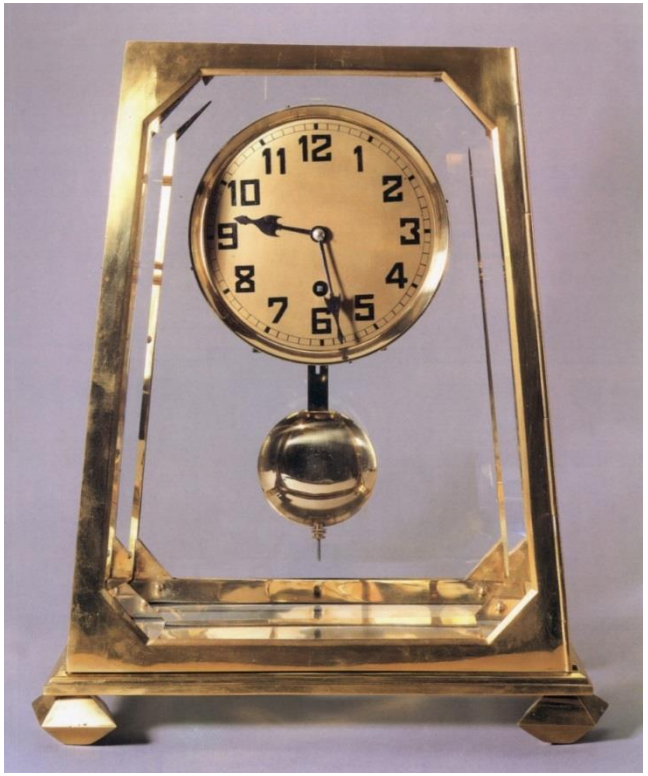

Josef Hoffmann

Vázy, kov, 1906

Lžíce, stříbro, perleť, měsíční kámen, tyrkysy, korály a další kameny, kolem 1905

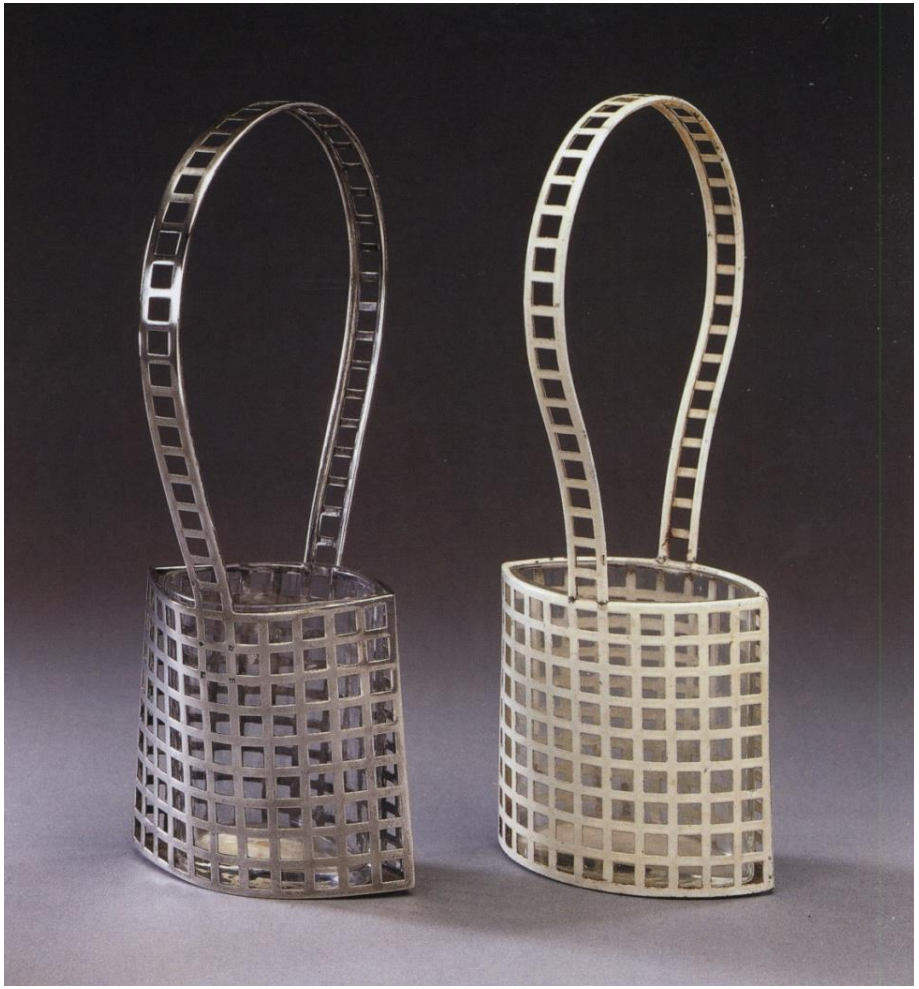

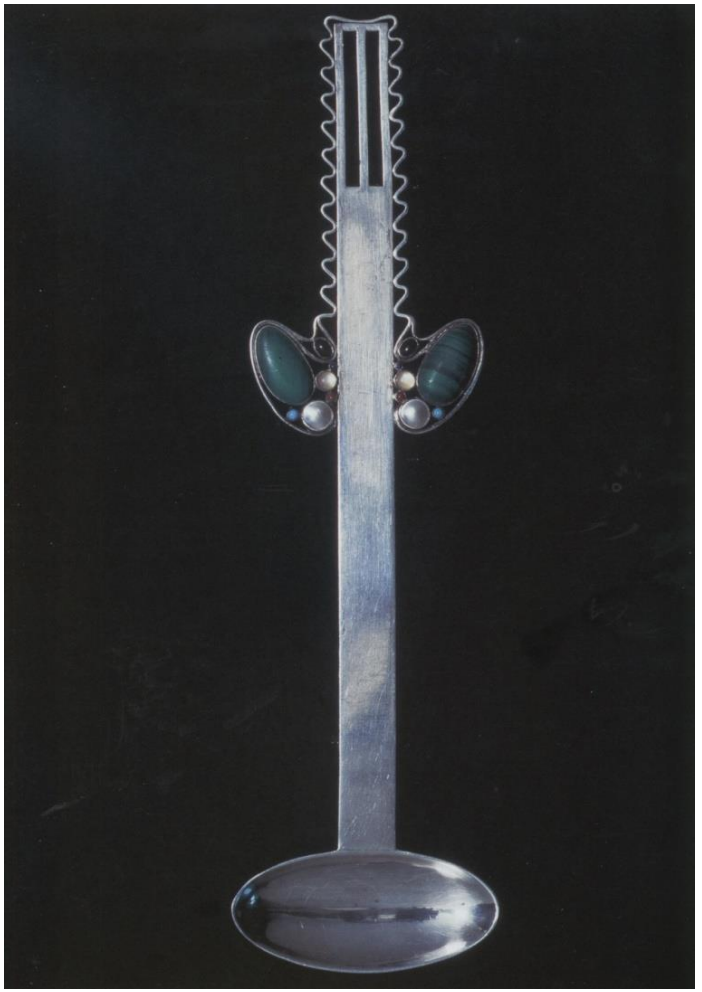

Otto Prutscher

Pohárky, sklo, 1905 – 1907

✓Itálie

Carlo Bugatti (1856 – 1940)

- **řemeslník v milánské dílně**
- **navrhoval ručně vyráběný a někdy i ručně malovaný nábytek**
- **vlivy architektury Středního východu, severní Afriky a japonského umění**
- **v nábytku oblouky ve tvaru klíčové dírky, egyptské mříže, dekorativní intarzie založené na arabském písmu**
- **hedvábné střapce perských koberců, kůže, pergamen, intarzie z kovu, kosti, ebenu a perleti**
- **kombinace dřeva s mosazí a cínem, nohy ve tvaru kola, držadla v podobě vážek**
- **zakázka nábytku pro egyptskou královnu**
- **1. cena za maurský interiér na světové výstavě v Turínu, 1902**

Carlo Bugatti

Lavice, dřevo, pergamen, mosaz, bílý kov, malba, kolem 1900,
Paraván, dřevo, pergamen, vložky z cínu a mosazi, kolem 1900

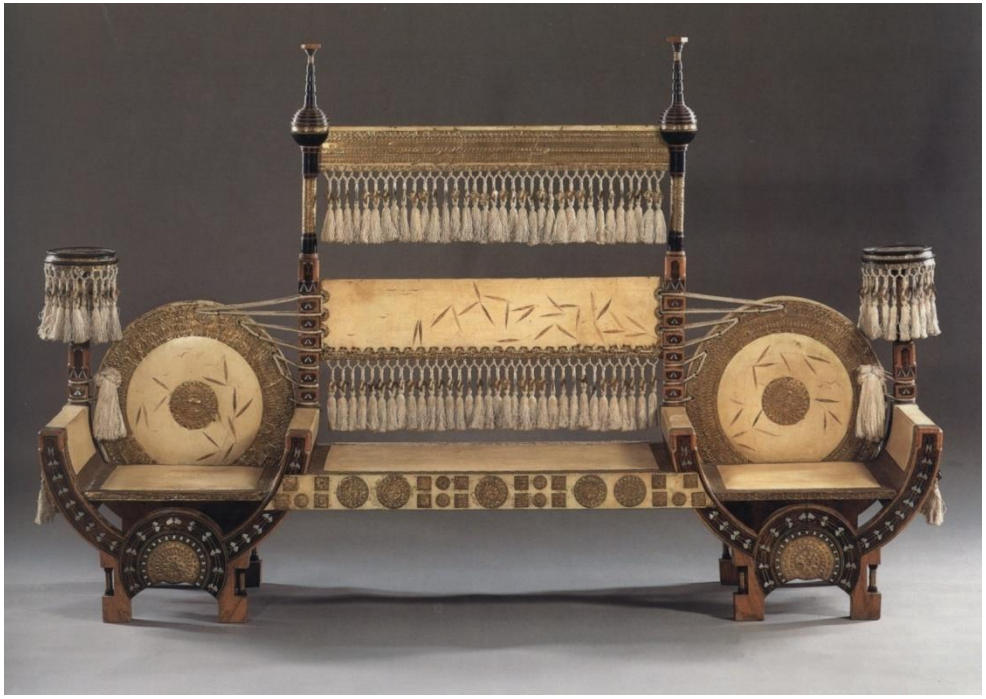

✓ Španělsko

Antoni Gaudí i Cornet

Casa Batlló, Barcelona, 1904 – 1906

Lavice pro Casa Calvet, dřevo, Barcelona, 1898 – 1900

✓ Skandinávie

Eliel Saarinen

Židle, 1908

pro Hannese Saarinena

mahagon, ebenové dřevo, imitace kůže

✓Amerika

Louis Comfort Tiffany (1848 – 1933)

- otec měl v New Yorku úspěšnou šperkařskou firmu Tiffany & Co.
- studoval sklo v Benátkách, setkal se s W. Morrisem, poznal maurskou architekturu
- Louis C. Tiffany & Associated Artists – spolupráce s návrháři textilu a nábytku
- 1894 představil ručně vyrobené irisující sklo Favril = ručně vyrobené, roztavené sklo stéká jako láva; další technika – využití millefiori = tyčinky (těžké na lampy, málo kusů); mnoho kusů skla Favrile koupil Bing, Collonovi zadal zakázku na kovové ozdoby pro Tiffanyho vázy
- 1900 založil Tiffany Studios pro výrobu lamp, charakteristické je spojení kovu a skla; stojan nedílnou součástí – podstava jako stvol, malé kousky barevného skla (asi 500 variací)

Louis Comfort Tiffany

Lampa Vistárie, kov, sklo, 1899 – 1925

Vázy, kov, sklo, 1897 a 1909